

В. Я. ШУЛЬГІН ТА ЙОГО ВНЕСОК У РОЗВИТОК АНТИКОЗНАВСТВА В УНІВЕРСИТЕТІ СВ. ВОЛОДИМИРА

В статті проаналізовано викладацьку та наукову діяльність екстраординарного професора Імператорського університету Св. Володимира Віталія Яковича Шульгіна. Головну увагу зосереджено на його внеску в становлення антикознавства в стінах університету та конкретним діям, що сприяли організації комплексного вивчення античної історії студентами. Розглянуто особливості проведення семінарських занять з історії античності, їх методологічну основу та проблематику. Через призму спогадів учнів охарактеризовано основні риси В. Я. Шульгіна як педагога і викладача та підходи у виборі акцентів при аналізі певних подій в історії конкретної цивілізації. Надана оцінка підручнику з античної історії, який витримав декілька перевидань та був базовим для вивчення цієї епохи протягом наступних сорока років. В заключній частині статті містяться висновки та узагальнення, щодо ролі й місця В. Я. Шульгіна в початковому етапі становлення всесвітньої історії в цілому та антикознавства зокрема в Університеті Св. Володимира в перший період його існування.

Ключові слова: антикознавчі студії, екстраординарний професор, Віталій Шульгін, антикознавство, університет Св. Володимира, історія античності, «справа Шульгіна», семінарські заняття.

З 1834 р. і до середини 1860-х років Київський Імператорський університет Св. Володимира перебував на етапі становлення. Водночас відбувалося й становлення історичної науки взагалі й антикознавства зокрема. Перші професори всесвітньої історії займалися переважно викладанням дисциплін, що входили до числа антикознавчих. Проведенню ж повноцінної дослідницької роботи перешкоджали об'єктивні причини. Серед них – відсутність наукових зв'язків між університетськими кадрами і зарубіжними колегами. Особливо ситуація загострилася після революційних подій в Європі 1848–1849 рр. Після них виїзд за кордон на довгий час став практично неможливим, оскільки царський уряд побоювався проникнення революційних ідей на терени імперії. Відсутність власної наукової школи, проблеми зі знайомством з передовими західноєвропейськими дослідженнями з античної історії також не сприяли провадженню наукових досліджень. Це повною мірою стосується і антикознавчих студій. Проте саме в той час закладалися підвалини вивчення античної історії в університеті Св. Володимира, без яких важко уявити подальший розвиток вітчизняного антикознавства.

Одним з найбільш знаних викладачів цього періоду був Віталій Якович Шульгін (1822–1878 рр.), який працював в Київському університеті протягом 1849–1863 рр. Саме з ним можна пов'язати зародження й перші успіхи становлення антикознавства.

Постаті В. Шульгіна, як автора першої університетської історії, присвячено велику кількість досліджень. Серед них варто відзначити праці Л. Д. Федорової¹, Р. П. Левінець² та інших. Однак деякі аспекти його життєвого шляху, особливо досягнення в царині всесвітньої історії заслуговують на увагу.

В. Шульгін народився в Калузі 15 (27) квітня 1822 р. в родині колезького радника³. Дані про його соціальне походження досить суперечливі. Різні дослідники виводять його родину і з російських дворян, і з українських міщан, і з козацького роду⁴. Потім вона переїхала до Ніжина, де і проходило дитинство майбутнього вченого до того часу, коли його батько був переведений на роботу до Києва. Через слабе здоров'я, спричинене, як ідеться в «Некро-

лозі»⁵, недоглядом няньки і отриманою в дитинстві травмою спини, він, ймовірно, навчався у домашніх умовах. Підготовчу освіту отримав у професора філософії Київської духовної академії Г. Карпова, а в 1833 р. вступив до Першої Київської гімназії⁶. Після її закінчення у 1838 р. став студентом філософського факультету Імператорського університету Св. Володимира. Оскільки в університеті того ж року було виявлено нелегальну політичну організацію, до складу якої входили польські студенти, імператорський указ зобов'язав припинити заняття. Студентам, не запідозреним у зв'язках з цією організацією, було запропоновано переведення до інших вищих навчальних закладів Російської імперії. Існувала загроза остаточного закриття Київського університету, однак вже через півроку заняття були відновлені⁷.

Всесвітню історію на цьому етапі викладав професор О. І. Ставровський, який, за спогадами студентів університету, не володів викладацьким хистом. Натомість лекції професора філософії Ореста Марковича Новицького та професора грецької словесності Івана Яковича Нейкірха спонукали студентів цікавитися проблемами всесвітньої історії⁸.

Після закінчення у 1842 р. університету В. Шульгін працював спершу вчителем історії у Другій Київській гімназії, а з 1846 р. – викладачем історії у Київському інституті шляхетних панянок. У 1849 р. він був призначений інспектором цього навчального закладу і продовжував обійматися цю посаду до 1871 р. включно⁹. Після звільнення з Університету Св. Володимира служба в інституті та посада головного редактора газети «Киевлянин» стали основними напрямками його діяльності¹⁰.

У 1849 р. В. Шульгіну запропонували посаду ад'юнкта Університету Св. Володимира на кафедрі всесвітньої історії. Того ж року ним була захищена магістерська дисертація на тему «Про становище жінок в Росії до Петра Великого»¹¹. На посаді ад'юнкта, згодом і екстраординарного професора, він читав студентам лекції з історії стародавнього світу, середньовіччя і нового часу, а також час від часу – з проблем вітчизняної історії. Саме з його іменем пов'язано ряд нововведень, які сприяли кращій підготовці фахівців з всесвітньої історії та становленню актикознавства в університеті.

На початковому етапі існування університету події греко-римської цивілізації викладалася в рамках єдиного курсу стародавньої історії. Протягом двох семестрів цей курс читали В. Ф. Цих, а згодом і А. І. Ставровський. Після запровадження окремої кафедри всесвітньої історії і появи другого викладача відбувся розподіл стародавньої історії на окремі курси. Так, якщо раніше на вивчення історії стародавнього світу відводилося два семестри, то починаючи з початку 1850-х років студенти вивчали її упродовж чотирьох семестрів (паралельно читалися курси з різних періодів світової історії). Історія стародавнього Сходу відтоді становила окремий курс, а античність розділили на три періоди, кожен з яких викладався лекторами упродовж окремого семестру. Рубіжним подіями були визначені битва при Херонеї та реформи братів Гракхів.

Як ад'юнкт, а згодом і екстраординарний професор, В. Шульгін читав лекції з різних розділів історії. Що ж стосується античності, то під його керівництвом студенти опановували всі три курси, а саме: «Історія Греції від найдавніших часів до битви при Херонеї»¹², «Історія Македонії і Риму до Гракхів»¹³, та «Історія Риму від Гракхів до падіння Західної Імперії»¹⁴. Крім цього, В. Шульгін читав лекції з історії стародавнього Сходу¹⁵ та ряд курсів з середньовічної та нової історії.

Завдяки В. Шульгіну в університеті вперше було запроваджено практику проведення не лише лекційних, а й семінарських занять. Сталося це після поїздки за кордон в травні – червні 1857 р., під час якої Віталій Якович мав змогу ознайомитися з новими розробками й досягненнями в галузі методології історії. Використовуючи звичну для німецьких університетів традицію, він вважав доцільним запровадити практичні заняття і в російських закладах, щоб безпосередньо керувати науковою роботою студентів, які обрали своїм фахом всесвітню історію. Відразу після розгляду певного її періоду та попереднього викладу професором його основних характеристик, історіографії проблеми, методів роботи з наявними джерелами, студенти мали опрацювати джерельний матеріал з подальшим обговоренням результатів на семінарському занятті¹⁶. Першою темою для обговорення на семінарі стала історія республіканського Риму. Такий вибір був зумовлений тим, що студенти знали латинь краще ніж грецьку, оскільки першу вивчали ще в гімназіях, а другу у більшості випадків вони опановували вже в університеті. Та й лекційний курс з цього періоду професор читав саме в цьому семестрі.

Поряд з викладацькою діяльністю В. Шульгін значну увагу приділяв підготовці необхідних навчальних посібників з тих курсів, які він читав в університеті. Так, ним було укладено підручники з історії Стародавнього світу, Середніх віків та Нового часу, котрі були включені до освітніх програм для середніх начальних закладів Російської імперії, схвалені Міністерством Народної Освіти, та витримали відповідно шість, сім і вісім видань. Підготовлений В. Шульгіним «Курс истории древнего мира для воспитанниц женских институтов и воспитанников гимназий» кілька разів перевидавався¹⁷. У передмові до нього вчений виклав свої погляди на викладання історії, зокрема стародавньої, використавши для написання підручника статті та монографії як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Це стало для того часу надзвичайною подією, оскільки «ничего подобного в русской педагогической литературе до тех пор не было»¹⁸. Перевага підручників В. Шульгіна полягала як у доборі, так і у викладі матеріалу. «Как можно меньше чисел и безличных имен и как можно больше живых людей»¹⁹. Головна увага у викладі матеріалу в підручнику була зосереджена на найбільших цивілізаціях Європи та Сходу. Їх історія була викладена детально, з подробицями та легендами, що, як вважав автор, сприяло кращому розумінню епохи. Вважаючи суху систематику і суто хронологічний виклад малоефективними, автор намагався уникнути поділу на дрібні періоди, а також великої кількості подій і дат, сукупність яких не дає уявлення а ні про характерні особливості держави, а ні про роль історичних діячів. Крім того, стверджував вчений, подібні дані погано запам'ятовуються, швидко забуваються і відбирають у викладача час, який можна було б використати для більш суттєвої характеристики епохи. Таким чином, В. Шульгін висунув основним принципом викладання тезу, за якою табличні методи не підходять для викладання історії. Головну увагу він приділяв внутрішньому життю народів у його юридичних, економічних, морально-етичних, релігійних та культурних проявах без поділу на дрібні періоди, а матеріал, зазвичай, подавався в одній главі. В той же час виклад подій зовнішньополітичної історії у підручнику було відсунуто на другий план.

У своїй викладацькій діяльності В. Шульгін велику увагу приділяв джерелам, зупиняючись лише на найбільш яскравих фактах, даючи їм чітку характеристику. Читаючи курс бібліографії давньої історії, він добре орієнтувався як у вже відомих наукових працях, так і в тих, що були щойно видані²⁰. Ф. Ромер згадував, що вчений не обмежувався повідомленням набору фактів, звертав увагу на глобальні події і завжди вказував, у якій спеціальній історичній літературі студенти можуть ознайомитися з тими подіями, які не увійшли до лекційного курсу²¹.

До заслуг В. Шульгіна відноситься також проведення додаткових консультацій та публічних лекцій з найбільш актуальних питань²². Колишні студенти згадували його як чудового лектора, знавця всіх нових наукових видань з історії – як вітчизняних, так і зарубіжних²³. Крім того, у своїх спогадах вони наголошували на його підтримці зацікавленості студентів всесвітньою історією, що і змусило В. Шульгіна організувати семінари²⁴, а також про те, що вчений часто давав студентам книги з власної бібліотеки, якщо їх цікавила та чи інша історична проблема. Дослідниця Р. Г. Еймонтова відносить В. Шульгіна до типу «професорів-просвітителів», звертаючи увагу на його викладацькі здібності, всебічну освіченість, вміння зацікавити предметом викладання²⁵.

За час роботи в університеті В. Шульгін прищепив любов до всесвітньої історії багатьом здібним студентам. Згадаємо Михайла Драгоманова, який за його рекомендацією посів спочатку посаду приват-доцента, а згодом доцента університету. Наукові інтереси М. Драгоманова відносилися до історії імператорського Риму, а його перу належать дисертації «Імператор Тиберій» та «Питання про історичне значення Римської імперії та Тацит». Також варто згадати Василя Авсеєнка, який закінчив університет в 1862 році і упродовж двох наступних років працював на кафедрі загальної історії приват-доцентом. Згодом він стане співредактором газети «Киевлянин», яку видавав В. Шульгін. Крім того, до його учнів варто віднести письменника Федора Ромера, який певний час працював вчителем гімназії, а згодом повністю поринув в публіцистику і художню літературу.

Суто науковою діяльністю В. Шульгін не займався, на що були об'єктивні причини. Його робота в Університеті припадала на 1840–1850-ті рр., коли університетська бібліотека перебувала фактично в стані комплектації й не мала в достатній кількості ні джерел, ні спеціальних досліджень. Крім того, влада, налякана революційними подіями, усіляко обмежувала після 1848 р. закордонні відрядження, спілкування з зарубіжними колегами.

У жовтні 1862 р. В. Шульгін подав прохання про відставку з посади виконуючого обов'язків екстраординарного професора кафедри загальної історії у зв'язку з тим, що стан здоров'я не дозволяв йому повною мірою виконувати свої обов'язки²⁶. В. І. Чесноков згадував і про ще одну життєву обставину, яка змусила В. Шульгіна подати у відставку: після смерті брата він залишився єдиним опікуном його дітей²⁷.

На засіданні 31 серпня 1863 р. Рада Університету розглядала передану попечителем Київського Учбового Округу програму публічних лекцій В. Шульгіна. При цьому, «деякі з членів Ради висловили думку, що оскільки з бажання пана Шульгіна можна зробити висновки про схильність його знову повернутися до викладацької діяльності... то було б досить бажано й корисно запросити п. Шульгіна замість публічних лекцій читати лекції з загальної історії для студентів Університету». У приватній розмові ректор Університету М. Д. Іванішев зробив йому пропозицію повернутися до викладання в університеті²⁸. Після цього В. Шульгін письмово повідомив про згоду на відновлення викладацької діяльності та бажані умови, при поверненні на службу. Основним його проханням було збереження попередньої посади виконуючого обов'язків екстраординарного професора, але з оплатою відповідно до нового Статуту²⁹.

Рада Університету обрала вченого виконуючим обов'язки екстраординарного професора, але Статут 1863 р. забороняв отримання професорського звання особами, які не мали докторського ступеня. Посилаючись на 68 статтю Статуту, історико-філологічний факультет відмовився від балотування В. Шульгіна на кафедру всесвітньої історії³⁰. Було наголошено, що єдино можливим виходом є прийняття вченого на факультет в якості тимчасового викладача за наймом. В такому разі посада залишалася відкритою і при нагоді факультет міг запросити на неї претендента з докторським ступенем³¹.

Варіантів для затвердження В. Шульгіна на попередню посаду було два: запропонувати вченому найближчим часом подати докторську дисертацію, або ж надати йому ступінь доктора на основі примітки до 113-ї статті Статуту, яка передбачала отримання докторського ступеня видатними науковцями без подання відповідної дисертації, за здійснені ними наукові досягнення³². «Знаменитих вчених, що здобули всезагальне визнання своїми науковими працями, переводити у вищий науковий ступінь прямо і без іспиту (§ 113)»³³. Цією можливістю і скористалася Рада університету, надавши В. Шульгіну в березні 1864 р. докторський ступінь на основі його високих педагогічних здібностей та укладених ним підручників з історії для середніх навчальних закладів Російської імперії³⁴. Це викликало протест членів історико-філологічного факультету. Його Рада та декан наголосили, що магістерської дисертації В. Шульгіна, та його дослідження з історії Київського університету, підручників з всесвітньої історії, недостатньо для того, щоб визнати його «знаменитим вченим»³⁵. В такій ситуації вчений змушений був відслати виданий йому диплом доктора Міністру освіти і відмовитись від претензій на повернення на службу в університет³⁶. В одному з листів В. Шульгін пояснював причини, що змусили його повернути диплом, зокрема, небажання йти проти волі факультетської спільноти, більшість з якої не бажала бачити його на посаді екстраординарного професора³⁷.

В. Авсеєнко, який був учнем В. Шульгіна, також згадує про те, що вченому запропонували повернутися на факультет у зв'язку з дефіцитом викладачів всесвітньої історії. Від посади доцента той відмовився через низьку оплату праці, а обрання його професором було ускладнене через параграф університетського статуту, який забороняв це, якщо не була захищена докторська дисертація³⁸. Після цього В. Шульгін залишив викладацьку діяльність.

Таким чином, за тринадцять років викладацької діяльності в стінах Університету Св. Володимира Віталій Шульгін доклав чимало зусиль для становлення антикознавства. Саме завдяки йому в наступні десятиліття антична наука піднялась на новий рівень. Завдяки його передовим методам викладання, інноваціям та тісним контактам зі студентами вдалося налагодити професійну підготовку фахівців з історії Греції та Риму. Його учень Михайло Драгоманов упродовж одинадцяти років викладав античність в університеті, а його праці, присвячені імператорському Риму, не знали на той час собі рівних. Ґрунтовні лекції, присвячені греко-римській цивілізації, започаткували диференціацію і поглиблення викладання всесвітньої історії в Київському імператорському університеті Св. Володимира, а з іменем Віталія Шульгіна варто пов'язувати виникнення перших антикознавчих студій.

- ¹ Федорова Л. Д. Шульгін Віталій Яковлевич // Видатні діячі науки і культури Києва в історико-краєзнавчому русі України / Відп. редактор В. О. Горбик. – К., 2005, – Ч. 2. – С. 319–321.
- ² Левінець Р. П. В. Я. Шульгін – життя пов'язане з Києвом // Наукові записки з історії України. – Переяслав-Хмельницький, 2002. – Вип. 13. – С. 217–222; його ж. Життєвий шлях та науково-громадська діяльність В. Я. Шульгіна (1821–1878 рр.): Автореф. дис.... канд. іст. наук. – К., 2004. – 24 с.
- ³ Биографический словарь профессоров и преподавателей императорского университета Св. Владимира (1834–1884) / Сост. и издан под ред. ординарного профессора В. С. Иконникова – К., 1884. – С. 760.
- ⁴ Любченко В. Б. Київські Шульгіни: Національно розділена родина в історії України // Українська біографістика. – К., 1999. – Вип. 2. – С. 153–162; Гриценко І. С. Професор В. Я. Шульгін та його «История университета Св. Владимира» // Шульгин Виталий. История университета Св. Владимира / Соч. Виталия Шульгина; сост. В. Короткий. – К., 2010. – С. II–III.
- ⁵ Линниченко А. И. Виталий Яковлевич Шульгин. Некролог // Университетские известия, – К., 1879. – № 2. – С. 1.
- ⁶ Там само. – С. 2.
- ⁷ Гриценко І. Вказ. праця. – С. VII.
- ⁸ Там само – С. XII–XIII.
- ⁹ Державний архів м. Києва (далі ДАК) – Ф. 16 «Київський університет», – Оп. 289, – Спр. 30. Об определении адъюнкта Шульгина сверх сей должности Инспектором классов в Киевском Институте благородных девиц. – 13 арк.
- ¹⁰ ДАК. – Ф. 16, – Оп. 301. – Спр. 228. Об увольнении профессора Шульгина от службы при Киевском университете. – Арк. 13.
- ¹¹ Історичний факультет Київського Національного університету ім. Тараса Шевченка: минуле й сьогодні. – К., 2004. – С. 316.
- ¹² ДАК. – Ф. 16. – Оп. 465/1. – Спр. 96. Программы преподавания по историко-филологическому факультету на второе полугодие 1852–53 года. – Арк. 5; ДАК – Ф. 16. – Оп. 465/1. – Спр. 103. Программы преподавания на историко-филологическом, физико-математическом, юридическом и медицинском факультетах Киевского университета на 2-полугодие 1854–1855 учебного года. – Арк. 4зв.
- ¹³ ДАК. – Ф. 16. – Оп. 465/1. – Спр. 129. Программы преподавания на историко-филологическом, физико-математическом, юридическом и медицинском факультетах Киевского университета на 1-полугодие 1860–1861 учебного года. – Арк. 2зв.
- ¹⁴ ДАК. – Ф. 16. – Оп. 465/1. – Спр. 98. Программы преподавания на историко-филологическом, физико-математическом, юридическом и медицинском факультетах Киевского университета на (2-полугодие) 1853–1854 учебного года. – Арк. 3зв.
- ¹⁵ ДАК. – Ф. 16. – Оп. 465/1. – Спр. 102. Программы преподавания на историко-филологическом, физико-математическом, юридическом и медицинском факультетах Киевского университета на 1-полугодие 1854–1855 учебного года. – Арк. 4зв.
- ¹⁶ Шульгин В. Я. Практические занятия студентов по всеобщей истории // Университетские известия. – К., 1861. – № 9. – С. 21–25; Баженова Г. Ю. Міжнародні зв'язки істориків Росії (друга половина XIX – початок XX ст.): Дис.... канд. іст. наук. – К., 2008. – С. 88.
- ¹⁷ Шульгин В. Я. Курс истории древнего мира для воспитанниц женских институтов и воспитанников гимназий, 1-е изд. – К., 1859. – 230 с.
- ¹⁸ Кареев Н. И. Прожитое и пережитое. – Л., 1990. – С. 323.
- ¹⁹ Куликова Л.Б. Классическая греко-римская мифология в структуре школьного исторического образования. – К., 2004. – С. 72.
- ²⁰ Авсеєнко В. Г. Уривки із спогадів про університет кінця 50-х – початку 60-х років XIX ст. // З іменем Святого Володимира. Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників. У 2-х кн. Кн. 2. – К., 1994. – С. 255.
- ²¹ Ромер Ф. Е. Київський університет в 1855–1860 рр. // З іменем Святого Володимира. Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників. У 2-х кн. Кн. 2. – К., 1994. – С. 31.
- ²² Ісак Ю. Внесок В. Я Шульгіна у вивчення і викладання всесвітньої історії в Україні у II половині XIX ст. // Шевченківська весна. Історія: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених. – Вип. VI: У 2-х част. – Част. 2. Праці аспірантів та студентів: в 2-х т. –Т. 1. – К., 2008. – С. 160.

- ²³ Там само. – С. 31–32.
- ²⁴ Авсеєнко В.Г. Вказ. праця. – С. 255–256.
- ²⁵ Эймонтова Р. Г. Русские университеты на грани двух эпох: от России крепостной к России капиталистической. – М., 1985. – С. 95–100.
- ²⁶ Чесноков В. И. Правительственная политика и историческая наука России 60 – 70-х годов XIX века. Исследовательские очерки. – Воронеж, 1989 – С. 129; ДАК. – Ф. 16. – Оп. 301. – Спр. 228. Об увольнении профессора Шульгина от службы при университете. – Арк. 1.
- ²⁷ Чесноков В. И. «Дело В. Я. Шульгина» в Киевском университете как эпизод из истории университетской жизни в условиях действия Устава 1863 года // Российские университеты в XVIII–XIX веках: сборник научных статей, – Воронеж, 1999. – Вып. 4. – С. 121.
- ²⁸ ДАК. –Ф. 16. – Оп. 302. – Спр. 155. О приглашении Шульгина на службу в университет. – Арк. 6.
- ²⁹ Там само. – Арк. 2–2зв.
- ³⁰ Чесноков В. И. Правительственная политика ... – С. 130.
- ³¹ ДАК – Ф. 16. – Оп. 302. – Спр. 155. – Арк. 15зв.
- ³² Мордвінцев В. М. Політика російського уряду щодо історичної науки в Київському університеті в другій половині XIX ст. // 150 років розвитку вітчизняної історичної науки в Київському університеті. Матеріали Республіканської науково-практичної конференції, Київ, 20–21 жовтня 1992 р. – К., 1993. – С. 184.
- ³³ Университетский устав 1863 года. – СПб., 1863. – § 113.
- ³⁴ ДАК. –Ф. 16. – Оп. 302. – Спр. 155. – Арк. 67.
- ³⁵ Чесноков В. И. Правительственная политика... – С. 134–135.
- ³⁶ ДАК. – Ф. 16. – Оп. 302. – Спр. 155. – Арк. 161а–163.
- ³⁷ Там само. – Арк. 162–163.
- ³⁸ Авсеєнко В. Г. Вказ. праця. – С. 256.

В статье проанализирована преподавательская и научная деятельность экстраординарного профессора Императорского университета Св. Владимира Виталия Яковлевича Шульгина. Основное внимание сосредоточено на его вкладе в становление антиковедения в стенах университета и конкретных действиях, направленных на организацию комплексного изучения античной истории студентами. Рассмотрены особенности проведения семинарских занятий по истории античности, их методологический базис и проблематику. Используя воспоминания учеников, определены главные черты В. Я. Шульгина как педагога и преподавателя, а также рассмотрены подходы к выбору акцентов при анализе определённых событий в истории конкретной цивилизации. Дана оценка учебнику по античной истории, который выдержал несколько переизданий и был базовым для изучения этой эпохи в течение последующих сорока лет. В заключительной части статьи содержатся выводы и обобщения относительно роли и места В. Я. Шульгина на начальном этапе становления всемирной истории и антиковедения в Университете Св. Владимира в первый период его существования.

Ключевые слова: антиковедение, экстраординарный профессор, Виталий Шульгин, университет Св. Владимира, история античности, «дело Шульгина», семинарские занятия.

In this article the author analyzes the teaching and research activities of the extraordinary professor Vitaliy Shulgin during his work in the Imperial St. Vladimir University. The main point is focused on his contribution to the establishment of classics studies in the University and his actions which promote the integrated study of ancient history by students. The article discusses the features of the seminars of ancient history, the methodological framework and issues. In light of student's memories, the author describes the main features of Shulginas a pedagogue and his approaches in the choice of emphasis in the analysis of some specific events in the history of civilization. In this article the author gives an estimation of the textbook on ancient history that has withstood several editions and was the base for the study of this period for the next forty years. The final part of this

article contains the conclusions and generalizations about Shulgin's role and place in the initial stage of world history and classics studies in St. Vladimir University during the first period of its existence.

Keywords: classics studies, extraordinary professor, Vitaliy Shulgin, Saint Vladimir University, ancient history, «Shulgin's case», seminars.